

راهنمای جامع گردشگری استان کرمانشاه

تحقیق و پژوهش

وحید رحیمی

انتشارات

۱۳۹۵

سرشناسه	: رحیمی، وحید، ۱۳۶۶ -
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای جامع گردشگری استان کرمانشاه/ طراح، تحقیق و پژوهش وحید رحیمی.
مشخصات نشر	: تهران: یار دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۵۴۵ ص.: مصور.
شابک	: 978-600-7162-70-5
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیفا
موضوع	: کرمانشاهان -- آثار تاریخی؛ گردشگری -- ایران -- کرمانشاهان
رده‌بندی کنگره	: DSR۲۰۴۷ /۸۳۳ ۱۳۹۴
رده‌بندی دیویی	: ۹۵۵/۰۸۴۲
شماره کتابشناسی	: ۴۱۸۰۳۷۳

آمارات پژوهش

۱۳۹۵

* عنوان: راهنمای جامع گردشگری استان کرمانشاه

* تحقیق و پژوهش: وحید رحیمی

* طراح جلد: امیر رحیمی

* صفحه‌پرداز: کژال ظریفی

* ناشر: یار دانش

* قطع: رحلی

* نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۵

* شمارگان: ۱۰۰

* قیمت: با جلد شومیز ۴۰۰۰۰ تومان، با جلد گالینگور ۵۰۰۰۰ تومان

* شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۶۲-۷۰-۵

پاسداران، ساقدوش، بوستان نهم، پلاک ۳۷، زنگ یک غربی

تلفن: ۰۲۱۲۲۵۶۷۲۵۸ - ۰۹۳۹۴۳۵۱۲۳۳

تلگرام: @yaredanesh_dr_sabzianpoor

مشاوران تحقیق و پژوهش:

فصول گردشگری شهرستان‌ها

آقایان: علیرضا مرادی بیستونی، اصغر رشنو، مهدی خالوندی

فصل گردشگری محیط زیست

مهندس بابک قره‌باغ دوست، مهندس حمیدرضا الفت میری

فصل گردشگری دفاع مقدس

امیر سرتیپ علی‌اکبر ریزه‌وندی، سرهنگ پاسدار فرزاد عبدی

فصل صنایع دستی و سوغات‌ها

م.م پروانه حیدری، آقای محمد صفا

کادر تهیه تصاویر:

فصول گردشگری شهرستان‌ها

آقایان: اصغر محمدی، احسان نیک پیام، مجتبی کدکن، مین زهره وند، محمد حیدریان، بهمن زارعی، رضا نظری، محمد دوستی نجو برانی، طاهر نوروزی، جمال پاکزاد، غلامرضا کودینی، ع.الله مرادی، هومن صفایی، عدنان مرادی، فرشاد امینی، جلیل اعظمی، ایوب فارابی، ایوب شریفی، علیرضا گودرزی، محسن رشیدی، حسن بلده

خانم‌ها: رزا اعتماد مقدم، ندا مجیدی

آرشیو شخصی نگارنده

فصل گردشگری محیط زیست

آرشیو اداره کل حفاظت محیط زیست استان کرمانشا

فصل گردشگری دفاع مقدس

آقایان: حجت‌الله مردانی، محمود رحیمی پور، محمد شهبازی، مهدی برزی، علی فریدونی، محمد بانکی

فصل صنایع دستی و سوغات‌ها

آرشیو اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمانشاه، آرشیو شخصی نگارنده

پیشگفتار

«سپاس خدایی را که بی‌عنایت او، این مهم میسر نمی‌گردید».

گردشگری، سیاحت یا توریسم به طور کلی به عنوان مسافرت تفریحی در نظر گرفته می‌شود. هرچند که در سال‌های اخیر شامل هرگونه مسافرتی می‌شود که شخص به واسطه آن از محیط کار یا زندگی خود خارج شود. به کسی که گردشگری می‌کند: گردشگر، سیاح یا توریست گفته می‌شود. واژه گردشگر از زمانی پدید آمد که افراد طبقه متوسط اقدام به مسافرت کردن نمودند. از زمانی که مردم توانایی مالی بیشتری پیدا کردند و عمرشان طولانی‌تر شد، این امر ممکن شد. اغلب گردشگرها بیش از هر چیز به آب‌وهوا، فرهنگ یا طبیعت مقصد خود علاقه‌مند هستند. ثروتمندان همیشه به مناطق دوردست سفر کرده‌اند، البته نه به صورت اتفاقی، بلکه در نهایت به یک منظور خاص، به عنوان مثال: برای دیدن ساختمان‌های معروف و آثار هنری، آموختن زبان‌های جدید و چشیدن غذاهای متفاوت و...

لغت گردشگری (tourism) از کلمه (tour) به معنای گشتن اخذ شده که ریشه در لغت لاتین (turn) به معنای دور زدن، رفت و برگشت بین مبدأ و مقصد دارد. از یونانی به اسپانیایی و فرانسه در نهایت به انگلیسی راه یافته است. گردشگران معمولاً به اقصى نقاط ایران و جهان سفر می‌کنند تا شاهد کشورهای هنری را ببینند، زبان‌های جدید بیاموزند، با فرهنگ‌های جدید آشنا شوند و یا با غذاهای دیگر شهرها و کشورها آشنا شوند. اصطلاحات (توریسم) و (توریست) اولین بار در سال ۱۹۳۷ توسط جامعه ملل مورد استفاده قرار گرفتند. گردشگری به سفر خارج کشور و یا مدت زمان بیش از ۲۴ ساعت اطلاق می‌شود.

توسعه صنعت گردشگری در هر منطقه از دیدگاه یک سیاست اقتصادی محسوب می‌شود که موجب ایجاد فرصت‌های جدید شغلی و افزایش درآمد شاغلین و سرانجام منجر به شتاب در این کشور در نوسازی و بهسازی ساختار اجتماعی و اقتصادی منطقه می‌گردد، با امکان‌سنجی جاذبه‌های گردشگری بر حسب عرصه‌های، زیرساخت‌ها، کف و جریانات گردشگری و تعیین و شناسایی ظرفیت‌ها و تهیه طرح‌ها می‌توان به تدوین برنامه‌های گردشگری پرداخت. جهان ارتباطات، فناوری و قدرت زیاد آن در تغییر، در پاره‌ای از مناطق نه تنها پتانسیل گردشگری را کاهش داده بلکه به نابودی کامل مناطقی با همه توانمندی‌ها منجر گردیده است. بهره‌برداری و تغییر در محیط زیست و آثار تاریخی منجر به تغییرات گوناگون فیزیکی، اکولوژیکی و... می‌گردد.

گردشگری در سطح جهانی یکی از سرفصل‌های موضوعی برنامه چند ساله کمیسیون توسعه پایدار سازمان ملل متحد است. این کمیسیون در سال ۱۹۹۲ تشکیل شده است و در برنامه چهارم توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور نیز رشد سالیانه ۳۰ درصدی برای توسعه بخش گردشگری پیش‌بینی شده است که بدون تمهیدات و عاقبت‌اندیشی لازم، خسارات جبران‌ناپذیری بر عرصه‌ها و مناطق محیط زیست وارد می‌گردد.

استان کرمانشاه به لحاظ تنوع اکوسیستم مانند رودخانه، جنگل و مراتع، غارها، آبشارها، چشمه‌سارها، گراب‌ها، تالاب‌ها، ارتفاعات صخره‌ای و مناطق نمونه گردشگری دارای مناظر بدیع و دلنواز زیادی است که موجب غنای طبیعی و تنوع گیاهی و جانوری در نقاط مختلف آن شده است. لذا در چند ساله اخیر تلاش شده است که با ارائه راه‌کارهایی و چاپ و نشر منابع فراوان در قالب موضوع گردشگری، این استان را بهتر معرفی کرد.

برای رسیدن به این منظور، قبل از هر چیز داشتن اطلاعات کافی و اساسی در امر گردشگری که بر اساس عواملی مانند: توریست، درآمد، اقتصاد و توسعه فرهنگی و اجتماعی استوار هست، ضروری است. فعالیت‌ها و اقداماتی که اخیراً در سطح کشور و بخصوص استان کرمانشاه در امر گردشگری و ایجاد توریست و معرفی کامل آثار تاریخی و دیگر مناطق انجام شده، اگرچه بر اساس اصول صحیح گردشگری نبوده ولی می‌توان گفت: گامی مهم در راه ایجاد تحرک و توجه به امر مهم گردشگری و توسعه زیرساخت‌هایی برای شتاب فزاینده آن در آینده بوده است.

در جنگ ۸ ساله عراق علیه ایران، استان کرمانشاه یکی از صحنه‌های اصلی تهاجم و نبرد بود و نقش بارزی را ایفا نموده است و مردم غیور این خطه آماج حملات ناجوانمردانه موشکی و هوایی دشمن قرار گرفته‌اند. رزمندگان اسلام در این استان پس از فتح خرمشهر نیز کماکان در مقابله با تهاجمات دشمن جهت بازپس‌گیری مناطق اشغالی در شهرستان‌های سرپل ذهاب، گیلان غرب،

قصر شیرین، پاوه و اورامانات عملیات متعددی را انجام داده‌اند که در نهایت با رقم خوردن عملیات مرصاد به صحنه؛ اضمحلال و نابودی دشمن تبدیل شده و در تاریخ افتخارات مرزنشینان غرب کشور به ثبت رسید. بدین جهت تمام اقشار در ۵ مرداد، روز ملی این استان، سالروز حماسه غرور آفرین مرصاد را جشن می‌گیرند و دومین شهر مقاوم کشور نیز به این استان و شهرستان گیلان-غرب اطلاق گردیده است. از مهم‌ترین عملیات صورت گرفته در این استان می‌توان به عملیات مسلم بن عقیل، بازی دراز، روح‌الله، کربلای ۶، رجایی و باهنر، والفجر ۱۰، مطلع الفجر، بیت المقدس ۴، محمد رسول‌الله (ص) و عملیات مرصاد اشاره کرد.

گردشگری جنگ (دفاع مقدس) به‌عنوان یکی از قابلیت‌های توسعه در استان‌های درگیر جنگ تحمیلی، دارای جایگاه ویژه‌ای است. بیش از بیست سال از انعام جنگ تحمیلی می‌گذرد اما نه تنها آثار آن را در شهر کرمانشاه و اقصی نقاط شهرهای مرزی می‌توان دید بلکه مناطق عملیاتی و یادمان‌های شهدا علاوه بر مصادیق بارز و ملموس در دل و جان این مردمان با یادآوری رشادت‌ها و جنگاوری جوانان و فرماندهان و مردمان این کهن سرزمین ماندگار است.

این آثار که در حال حاضر هدف سفر کاروان‌های راهیان نور است، این ظرفیت را دارد تا گردشگران بسیاری را به خود جذب کند. گردشگری جنگ می‌تواند کاربردهای اجتماعی و فرهنگی گوناگونی را در جامعه داشته باشد که تسهیل در جریان هویت بخشی به جامعه به‌ویژه جوانان از جمله مهم‌ترین کارکردهای آن است.

همچنین وجود مراکز مهم درمانی، تخصصی و فوق تخصصی، پزشکان مجرب و... استان کرمانشاه را به‌عنوان قطب توریست درمانی (گردشگری سلامت) غرب کشور تبدیل کرده است.

با این نگرش، مجموعه‌ای از پیش روی شماست حاصل بیش از هفت سال تلاش پیگیر و مستمر، توأم با عشق و علاقه نسبت به استان کرمانشاه و تاریخ آن و مردمان این سرزمین پهناور که خود گویای شناسنامه تمدن ایران زمین است و به‌عنوان نگین گردشگری غرب کشور حوز اهمیت فزاینده است تقدیم می‌گردد.

مطالب این اثر که با عنوان «راه‌های جامع گردشگری استان کرمانشاه» تنظیم گردیده است؛ به گونه‌ایست تا تمامی افراد در اقصی نقاط ایران و جهان که علاقه به سفر به این دیار زاگرس هستند قابل بهره‌برداری مطلوب باشد. که اگر کسی برای اولین بار این کتاب را مطالعه کند، بتواند با کلیه ویژگی‌ها و مناطق استان کرمانشاه و مشخصات کلیه آن‌ها که به ترتیب به تفکیک هر شهرستان گردآوری شده است آشنا شود.

در تدوین کتاب حاضر سعی شده است که مطالب توریستی، آوری شود تا علاوه بر افراد علاقه‌مند به سیر و سیاحت، به‌عنوان آثری جامع برای تحقیقات گردشگری در اختیار محققان، دانشجویان، دیگر افراد قرار گیرد. روش این کتاب که در غالب ۲۱ فصل طراحی شده است؛ طوری است که ابتدا در مقدمه سعی گردید تا در حد امکان به معرفی جغرافیای استان کرمانشاه، پیشینه تاریخی و فرهنگ، ایلات، طوایف و موسیقی‌های محلی پرداخته شود و بر اساس مسیرهای گردشگری از بدو ورود به استان کرمانشاه از سمت استان همدان، که عبارت است از:

- مسیر اول: شهرستان‌های کنگاور، صحنه، سنقر و هرسین.
- مسیر دوم: شهرستان کرمانشاه.
- مسیر سوم: شهرستان‌های روانسر، جوانرود، پاوه و ثلاث باباجانی.

- مسیر چهارم: شهرستان‌های اسلام‌آباد غرب، دالاهو، سرپل ذهاب، گیلان غرب و قصر شیرین.

۱۴ فصل به شهرستان‌های ذکر شده اختصاص داده شده است و ۵ فصل دیگر به معرفی... مشخصات کامل مناطق گردشگری محیط زیست استان ۲. مشخصات کامل مناطق گردشگری جنگی و عملیاتی استان ۳. مشخصات کامل صنایع دستی و سوغات‌های استان کرمانشاه ۴. بحث گردشگری سلامت که به ذکر مشخصات مراکز درمانی، پزشکان و... می‌پردازد. ۵. مشخصات مراکز اقامتی، خدماتی و تلفن‌های ضروری و در پایان ۲ فصل دیگر به عنوان فصول پیوست‌ها و نقشه‌ها برای اطلاعات بیشتر در نظر گرفته شده است.

در اینجا بر خود واجب می‌دانم از لطف و همکاری تمامی کسانی که با ارائه نکات و راهنمایی خود؛ بنده را در جهت هر چه بهتر بودن این اثر یاری کرده‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را داشته باشم، چراکه بدون حمایت و تحمل این عزیزان، این اثر به نتیجه نمی‌رسید: مهندس اسدالله بیرانوند و مهندس علی فله‌گری (مدیران سابق اداره کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه).

آقای اصغر رشو (سرپرست اداره کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه).

آقای علیرضا مرادی بیستونی (معاونت گردشگری اداره کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه).

خانم فهمیه روشن اورامی (معاونت مدیریت و سرمایه انسانی اداره کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه).

خانم پروانه حیدری (معاونت صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی استان کرمانشاه).
سرهنک پاسدار مرادعلی محمدی (مدیرکل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان کرمانشاه).
مهندس غلامحسین کاظمی (مدیرکل حفاظت محیط‌زیست استان کرمانشاه).

آقایان: علیرضا رحیمی، مهندس امیر رحیمی، استاد اردشیر کشاورز، استاد ناصر مبارک شاهی، استاد هرمز بیگلری، دکتر فرامرز سهیلی، محمدرضا ستایش فر، نصرت‌الله سپهر، اسکندر کاظمی، سید محمدعلی معراجی، محمود باوندیوری، استاد رضا موزونی، سیامک حجت‌الاسلام، عبدالرضا آرمانده، فردین راستین فر، مصطفی اسدزاده، مهندس صباغیان، مهندس صادق عزیزی، سرهنک پاسدار بدایفی، سرهنک سهیلی، رحمان امیری، پیمان بهدادی، عسگر رحیمی، علی جعفری، میلاد جعفری، علیرضا بهجو، فرج‌الله جعفری و مرتضی رحیمی.

خانم‌ها: احترام جعفری، فاطمه رحیمی، دکتر زهرا رحیم‌زاده، زهرا شهناز پور، افسانه ملک‌زاده، پروانه امینی، اکرم طهماسبی، نوشین میری، لیدا کلانتری، میترا کاکایی، زهرا طاهر خانی، سمیرا امینی، صدیقه رضایی و کژال ظریفی که کار صفحه‌آرایی و ویرایش مطالب اثر را بر عهده داشتند.

هم‌چنین از همکاری صمیمانه و مساعدت مدیریت و کارکنان تمامی ادارات، سازمان‌ها و نهادهایی که با ارائه اطلاعات دقیق و سازنده، اینجانب را مورد لطف و حمایت خود قرار داده‌اند مراتب تشکر و امتنان خود را اعلام می‌نمایم:
استانداری کرمانشاه.

اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمانشاه.

فرمانداری شهرستان کرمانشاه.

فرماندهی انتظامی استان کرمانشاه.

فرماندهی سپاه نبی اکرم (ص) استان کرمانشاه.

جمعیت هلال احمر استان کرمانشاه.

شهرداری کرمانشاه.

اداره کل فرودگاه شهید اشرفی اصفهانی کرمانشاه.

اداره کل راه و شهرسازی استان کرمانشاه.

اداره کل هواشناسی استان کرمانشاه.

اداره کل حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس استان کرمانشاه.

اداره کل حفاظت محیط‌زیست استان کرمانشاه.

اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان کرمانشاه.

اداره کل حمل‌ونقل و پایانه‌های استان کرمانشاه.

اداره کل اوقاف و امور خیریه استان کرمانشاه.

اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان کرمانشاه.

اداره کل ورزش و جوانان استان کرمانشاه.

اداره کل کتابخانه‌های عمومی استان کرمانشاه.

اداره کل کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان استان کرمانشاه.

اداره کل پست استان کرمانشاه.

اداره کل آموزش و پرورش استان کرمانشاه.

اداره کل گمرکات استان کرمانشاه.

اداره کل شیلات استان کرمانشاه.

اداره کل امور عشایری استان کرمانشاه.

سازمان تبلیغات اسلامی استان کرمانشاه.

سازمان جهاد کشاورزی استان کرمانشاه.

سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران استان کرمانشاه.

سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه.

مدیریت حج و زیارت استان کرمانشاه.

شرکت سهامی آب منطقه‌ای کرمانشاه.

شرکت پالایش و پخش فرآورده‌های نفتی منطقه کرمانشاه.

شرکت توسعه گردشگری استان کرمانشاه.

صداوسیما مرکز کرمانشاه.

دانشگاه رازی کرمانشاه.

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی، درمانی کرمانشاه.

دانشگاه پیام نور استان کرمانشاه.

دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه.

دانشگاه جامع، علمی و کاربردی استان کرمانشاه.

دانشگاه فرهنگیان (پردیس شهید صدوقی کرمانشاه).

دانشگاه فرهنگیان (پردیس شهید رجایی کرمانشاه).

هتل پارسیان کرمانشاه.

هتل جمشید.

هتل آزادگان.

هتل سینا.

هتل لاله بیستون.

باغ پرندگان صدف کرمانشاه.

باغ گل‌های کرمانشاه.

اکنون که کار این پژوهش به پایان رسیده است فرصت را مغتنم شمرده و از آقای دکتر وحید سبزیان پور (استاد گروه زبان و ادبیات عرب دانشگاه رازی کرمانشاه) و مدیرمسئول مجرم انتشارات یار دانش که با عشق ویژه به فرهنگ و ادب ایران زمین بالاخص استان کرمانشاه نهایت تلاش خود را جهت رفع نقایص و جابجایی این اثر و چاپ و نشر آن مبذول داشته‌اند، نهایت تشکر و سپاس را می‌نمایم.

سخن آخر اینکه هیچ تألیف، نقد و تحقیقی عاری از عیب و نقص را بعضاً اشتباه نیست و همواره بر این عقیده بوده و هستم که:

«تنها کسانی خطا نمی‌کنند که کاری نمی‌کنند».

و با این فرض، امیدوارم که خوانندگان محترم با پیشنهادهای اصلاحی خود به بیان غنای بیشتر این مجموعه را در چاپ‌های بعدی فراهم نمایند.

«از خدا خواهیم توفیق ادب».

وحید رحیمی، دی‌ماه ۱۳۹۴

پل‌های ارتباطی:

Vahid.rahimi۸۳@gmail.com

تلگرام: ۰۹۱۸۷۲۷۶۹۴۵

راهنما برای استفاده از متن کتاب

به منظور استفاده آسان از مطالب این کتاب، نکات زیر لازم به یادآوری است:

۱- در این پژوهش تلاش کرده‌ایم که با ایجاد یک ساختار منطقی و مرتبط، فصل‌های کتاب را به یکدیگر ارتباط دهیم.

رقم اول	رقم دوم	رقم سوم	رقم چهارم	رقم پنجم
فصل	زیر فصل	زیر فصل فرعی از	زیر فصل فرعی از	زیر فصل فرعی از
اصلی	زیر فصل اصلی	زیر فصل فرعی	زیر فصل فرعی	زیر فصل فرعی

به عنوان مثال: ۴-۳-۱-۲ (از راست به چپ) یعنی فصل ۴، زیر فصل اصلی ۳، زیر فصل فرعی ۱ و زیر فصل فرعی ۲.

ضمناً ممکن است تقسیم‌بندی‌ها ریزتر برحسب حروف (الف، ب، پ، و...) یا برحسب اعداد (۱، ۲، ۳ و...) در متن ضرورتاً استفاده شده باشد.

۲- فصل‌های این کتاب به زیر فصل تقسیم شده و زیر فصل‌ها نیز زیر فصل‌های دیگری دارد که با استفاده از اعداد فصل‌ها و زیر فصل‌ها را راست به چپ نشان دادیم.

۳- برای ارجاع به تصاویر، جداول و نقشه‌ها، شماره استفاده شده است.

فهرست مندرجات

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۱
جغرافیای استان کرمانشاه	
آب و هوا.....	۱
ناهمواری ها.....	۲
ارتفاعات استان کرمانشاه	
کوه های دالاهو.....	۲
کوه پراو.....	۲
سفیدکوه.....	۳
شاهو.....	۴
کوه آتشکده یا آتشگام.....	۴
کوه نوا.....	۴
ارتفاعات بمو.....	۴
ارتفاعات قلاجیه.....	۵
ارتفاعات کمر زرد، هزار خانی، دالاخانی، پدر، سیر دوله، نجه سی، بر دره شمالی، گز، امروله، نخود جال و هجر.....	۵
ارتفاعات بازی دراز، آق داغ و سه سر.....	۵
دشت های استان کرمانشاه.....	۶
دشت بین ارتفاعات الوند و کوه بید سرخ.....	۶
دشت صحنه.....	۶
دشت بیلوار.....	۶
دشت دینور.....	۶
دشت هر سین.....	۶
دشت ماهیدشت.....	۶
دشت اسلام آباد.....	۶
دشت گرند.....	۶
دشت بین ارتفاعات باطاق و خسروی.....	۶
منابع آب استان کرمانشاه.....	۶
رودخانه قره سو.....	۶
رودخانه گاماسیاب.....	۷
رودخانه دینور آب.....	۷
رودخانه مرگ.....	۷
رودخانه راز آور.....	۷
رودخانه جامیشان.....	۷
رودخانه سیروان.....	۷

۸	رودخانه الوند
۸	پیشینه تاریخی
	زبان و گویش، دین و مذهب
۱۱	زبان و گویش
۱۱	دین و مذهب
۱۲	روستاها، عشایر، ایلات و طوایف
۱۲	عشایر (کوچ وزندگی)
۱۳	سایر ایلات استان کرمانشاه
۱۳	حوزه کوچ
۱۴	کوچ عشایر
۱۶	ایل سنجایی
۱۶	ایل کلهر
۱۶	ایل جافد
۱۷	ایل ستقروکلیایی
۱۷	ایل احمدوند
۱۷	ایلات ثلاث
۱۸	ایل گوران
۱۸	موسیقی و سازهای سنتی، محلی
۱۸	سازها
۱۸	تنبور
۱۹	ساز و دهل
۲۰	دوزله
۲۰	شمشال
۲۱	دف
۲۱	ترمه نای
۲۱	سیاچمانه
۲۲	هوره
۲۲	بیت
۲۲	رقص هل پرکی
۲۴	جویی
۲۴	رقص جویی (مقام)
۲۴	آواز لالایی
۲۴	آواز مور (پایه موری)
	مسیر اول گردشگری
۲۵	فصل ۱- شهرستان کنگاور
۲۷	۱-۱ آب و هوا و موقعیت جغرافیایی
۲۷	۲-۱ وجه تسمیه شهرستان کنگاور
	۳-۱ آثار تاریخی
۲۸	۱-۳-۱ معبد آناهیتا
۲۸	۱-۱-۳-۱ معابد ناهید در زمان هخامنشیان
۲۸	۲-۱-۳-۱ کاوش های علمی (معبد آناهیتا)

۲۹		۱-۲-۱-۳-۱. دوره صفویه
۲۹		۲-۲-۱-۳-۱. دوره سلجوقی از ابتدای قرن پنجم و پیش از آن
۳۰		۳-۲-۱-۳-۱. دوره ساسانی
۳۰		۴-۲-۱-۳-۱. دوره اشکانی
۳۱		۲-۳-۱. پل تاریخی کوچه
۳۱		۳-۳-۱. معدن تاریخی چل مران
۳۲		۴-۳-۱. تپه گودین
۳۲		۵-۳-۱. خانه غلامحسین
		۶-۳-۱. حمام‌های تاریخی
۳۲		۱-۶-۳-۱. حمام بزرگ
۳۳		۲-۶-۳-۱. حمام نوکل
۳۴		۳-۶-۳-۱. حمام میدان
		۵-۱. بقاع متبرکه
۳۴		۱-۵-۱. بقعه امامزاده ابراهیم (ع)
۳۵		۲-۵-۱. بقعه امامزاده سید جمال‌الدین (ع)
۳۶		۳-۵-۱. بقعه امامزاده باقر (ع)
		۶-۱. جاذبه‌های گردشگری
۳۶		۱-۶-۱. سراب خرم‌آباد (بو جان)
۳۷		۲-۶-۱. سراب قش
۳۸		۳-۶-۱. سراب ماران
۳۸		۴-۶-۱. سراب کیوتر لانه
۳۹		۵-۶-۱. سد مخزنی آناهیتا (کیوتر لانه)
۳۹		۷-۱. سایر جاذبه‌های گردشگری
		۸-۱. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۳۹		۱-۸-۱. غذاهای محلی
۴۰		۲-۸-۱. زبان و گویش
۴۰		۹-۱. محصولات کشاورزی
۴۱		فصل ۲- شهرستان صحنه
۴۳		۱-۲. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی
۴۳		۲-۲. وجه‌تسمیه شهرستان صحنه
		۳-۲. آثار تاریخی
۴۴		۱-۳-۲. گور دخمه‌های دربند
۴۴		۲-۳-۲. پل میان راهان
۴۵		۳-۳-۲. غار آوه زل
		۴-۲. بقاع متبرکه
۴۶		۱-۴-۲. بقعه امامزاده محمود بن امام موسی کاظم (ع)
۴۶		۲-۴-۲. بقعه امامزاده خلیل‌الله گروس
		۵-۲. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
۴۷		۱-۵-۲. روستا و منطقه کندو له
۴۸		۲-۵-۲. سد مخزنی قشلاق
۴۸		۳-۵-۲. موزه مردم‌شناسی شهرستان صحنه

۴۹.....	۴-۵-۲. تفرجگاه دربند (سراب دربند).....
۴۹.....	۵-۵-۲. آبشار دربند.....
۵۰.....	۶-۲. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
	۷-۲. جاذبه‌های فرهنگ عامه.....
۵۰.....	۱-۷-۲. غذاهای محلی.....
۵۱.....	۲-۷-۲. زبان و گویش.....
۵۱.....	۸-۲. پوشش گیاهی.....
۵۱.....	۹-۲. محصولات کشاورزی.....
۵۲.....	فصل ۳- شهرستان سنقر و کلیایی.....
۵۵.....	۱-۳. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی.....
۵۵.....	۲-۳. وجه تسمیه شهرستان سنقر و کلیایی.....
	۳-۳. اثر تاریخی.....
	۱-۳-۳. بقعه مالک.....
۵۶.....	۱-۱-۳-۳. موقعیت مکانی بنا.....
۵۶.....	۲-۱-۳-۳. توصیف کلی بنا.....
	۴-۳. بقاع متبرک.....
۵۷.....	۱-۴-۳. بقعه امامزاده احمد.....
۵۸.....	۲-۴-۳. بقعه امامزاده هادی (ع).....
	۵-۳. مناطق و جاذبه‌های گردشگری.....
	۱-۵-۳. مناطق گردشگری.....
۵۹.....	۱-۱-۵-۳. منطقه گردشگری سراب ترمه.....
۵۹.....	۲-۱-۵-۳. منطقه گردشگری ورمقان.....
۶۱.....	۳-۱-۵-۳. منطقه گردشگری چرمه.....
۶۲.....	۲-۵-۲. آبشار پریشان.....
	۳-۵-۳. سدها.....
۶۳.....	۱-۳-۵-۳. سد شهدای سنقر (سلیمان‌شاه).....
۶۳.....	۲-۳-۵-۳. سد مخزنی جامیشان.....
۶۳.....	۴-۵-۲. موزه مردم‌شناسی شهرستان سنقر و کلیایی.....
۶۳.....	۶-۳. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
	۷-۳. جاذبه‌های فرهنگ عامه.....
۶۴.....	۱-۷-۳. غذاهای محلی.....
۶۴.....	۲-۷-۳. زبان و گویش.....
۶۴.....	۸-۳. محصولات کشاورزی.....
۶۵.....	فصل ۴- شهرستان هرسین.....
۶۷.....	۱-۴. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی.....
۶۷.....	۲-۴. وجه تسمیه شهرستان هرسین.....
	۳-۴. آثار تاریخی.....
۶۸.....	۱-۳-۴. حوض سنگی (ساعت سنگی).....
۶۹.....	۲-۳-۴. فراتاش.....
۶۹.....	۳-۳-۴. طاق سنگی.....
۷۰.....	۴-۳-۴. تخت شیرین.....

۵-۳-۴ پل های تاریخی

- ۷۰..... ۱-۵-۳-۴ پل چهر
- ۷۰..... ۲-۵-۳-۴ پل خسرو
- ۷۱..... ۳-۵-۳-۴ پل بیستون
- ۷۲..... ۴-۵-۳-۴ پل قوزیوند

۶-۳-۴ گور دخمه ها

- ۷۲..... ۱-۶-۳-۴ گور دخمه های ده نو (اسحاق وند)
- ۷۳..... ۲-۶-۳-۴ گور دخمه شمس آباد (سرخ ده)
- ۷۳..... ۳-۶-۳-۴ گور دخمه برناج

۷-۳-۴ قلعه ها و تپه تاریخی

- ۷۴..... ۱-۷-۳-۴ قلعه هرسین
- ۷۴..... ۲-۷-۳-۴ قلعه سرماج
- ۷۵..... ۳-۷-۳-۴ تپه گنج دره

۸-۳-۴ محوطه تاریخی، فرهنگی بیستون (میراث جهانی بیستون)

- ۷۶..... ۱-۸-۳-۴ نقش برجسته ها
- ۷۷..... ۱-۱-۸-۳-۴ نقش برجسته مهرداد دوم
- ۷۸..... ۲-۱-۸-۳-۴ نقش برجسته گودرز
- ۷۸..... ۳-۱-۸-۳-۴ نقش برجسته داریوش
- ۷۹..... ۴-۱-۸-۳-۴ نقش برجسته رستم داریوش اول
- ۸۰..... ۲-۸-۳-۴ ترجمه خطوط میخی بیستون
- ۸۰..... ۱-۲-۸-۳-۴ ستون اول
- ۸۲..... ۲-۲-۸-۳-۴ ستون دوم
- ۸۳..... ۳-۲-۸-۳-۴ ستون سوم
- ۸۴..... ۴-۲-۸-۳-۴ ستون چهارم
- ۸۵..... ۵-۲-۸-۳-۴ ستون پنجم
- ۸۵..... ۶-۲-۸-۳-۴ کتیبه کوچک

۳-۸-۳-۴ غارها

- ۸۶..... ۱-۳-۸-۳-۴ غار شکارچیان
- ۸۷..... ۲-۳-۸-۳-۴ غار مردودر
- ۸۷..... ۳-۳-۸-۳-۴ غار مرخزل
- ۸۸..... ۴-۳-۸-۳-۴ غار مرتاریک
- ۸۸..... ۵-۳-۸-۳-۴ غار مرآفتاب

۴-۸-۳-۴ کاروانسراها

- ۸۸..... ۱-۴-۸-۳-۴ کاروانسرای ابلخانی
- ۸۹..... ۲-۴-۸-۳-۴ کاروانسرای بیستون
- ۹۰..... ۵-۸-۳-۴ اسکلت تاریخی بیستون
- ۹۱..... ۱-۵-۸-۳-۴ زمان و مکان کشف
- ۹۱..... ۲-۵-۸-۳-۴ اطلاعات تکمیلی
- ۹۱..... ۶-۸-۳-۴ نیایشگاه مادی
- ۹۱..... ۷-۸-۳-۴ مجسمه هرکول
- ۹۲..... ۸-۸-۳-۴ کاخ خسرو

۹۲	۹-۸-۳-۴. فرهاد تراش
۹۳	۱۰-۸-۳-۴. شهر پارتی
۹۳	۱۱-۸-۳-۴. سنگ‌های تراش خورده
۹۳	۱۲-۸-۳-۴. سراب بیستون
۹۴	۱۳-۸-۳-۴. بهداری قدیم (شریخانه بیستون)
	۴-۴. بقاع متبرکه
۴۹	۱-۴-۴. بقعه امامزاده باقر بن امام موسی کاظم (ع)
۹۵	۲-۴-۴. بقعه امامزاده مهدی بن امام موسی کاظم (ع)
	۵-۴. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
۹۶	۱-۵-۴. منطقه گردشگری سراب هرسین
۹۶	۲-۵-۴. سراب و منطقه گردشگری نجویران
۹۷	۳-۵-۴. منطقه گردشگری سرآبادیه
۹۸	۴-۵-۴. پارک توحید
۹۸	۵-۵-۴. کوه و غار پراو
۹۹	۶-۴. سایر جاذبه‌های گردشگری
	۷-۴. جاذبه‌های فرهنگی
۱۰۰	۱-۷-۴. ضرب‌المنها
۱۰۰	۲-۷-۴. غذاهای محلی
۱۰۰	۳-۷-۴. زبان و گویش
۱۰۱	۸-۴. پوشش گیاهی
۱۰۱	۹-۴. محصولات کشاورزی

مسیر دوم گردشگری

۱۰۳	فصل ۵- شهرستان کرمانشاه
۱۰۵	۱-۵. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی
	۲-۵. بادهای موسمی
۱۰۵	۱-۲-۵. باد شمال
۱۰۵	۲-۲-۵. باد سیام
۱۰۵	۳-۲-۵. باد زلان
۱۰۵	۳-۵. وجه تسمیه شهرستان کرمانشاه
	۴-۵. آثار تاریخی
۱۰۶	۱-۴-۵. مجموعه تاریخی، فرهنگی طاق‌بستان
۱۰۸	۱-۱-۴-۵. طاق بزرگ
۱۱۰	۲-۱-۴-۵. طاق کوچک
	۳-۱-۴-۵. سنگ‌نگارها
۱۱۰	۱-۳-۱-۴-۵. سنگ‌نگاره قاجاری
۱۱۱	۲-۳-۱-۴-۵. سنگ‌نگاره اردشیر دوم
۱۱۳	۴-۱-۴-۵. غار دوا شکفت
۱۱۴	۲-۲-۵. گور دخمه سان رستم
۱۱۴	۳-۴-۵. بازار سنتی کرمانشاه
۱۱۳	۱-۳-۴-۵. پیشینه تاریخی
۱۱۶	۲-۴-۵. عناصر و فضاهای بازار کرمانشاه

- ۱۱۹..... ۱-۴-۴-۵. مسجد عمادالدوله.
- ۱۲۰..... ۲-۴-۴-۵. مسجد جامع کبیر کرمانشاه.
- ۱۲۱..... ۳-۴-۴-۵. مسجد حاج شهباز خان.
- ۱۲۲..... ۴-۴-۴-۵. مسجد جامع شافعی.
- ۱۲۳..... ۵-۴-۴-۵. مسجد آیت الله جلیلی.
- ۵-۴-۵. تکایا
- ۱۲۳..... ۱-۵-۴-۵. مجموعه تاریخی، مذهبی تکیه معاون الملک.
- ۱۲۵..... ۲-۵-۴-۵. تکیه بیگلربیگی.
- ۶-۴-۵. کلیساها
- ۱۲۶..... ۱-۶-۴-۵. کلیسای بنطی کاستی.
- ۱۲۶..... ۲-۶-۴-۵. کلیسای قلب مقدس مسیح.
- ۷-۴-۵. خانه های تاریخی
- ۱۲۷..... ۱-۷-۴-۵. خانه معین الکتاب.
- ۱۲۷..... ۲-۷-۴-۵. خانه خواجه باروخ.
- ۸-۴-۵. مقبره ها
- ۱۲۸..... ۱-۸-۴-۵. مقبره فاضل بونی.
- ۱۲۸..... ۲-۸-۴-۵. مقبره سر قبر آقا.
- ۹-۴-۵. حمام های تاریخی
- ۱۲۹..... ۱-۹-۴-۵. حمام حسن خان.
- ۱۲۹..... ۲-۹-۴-۵. حمام حاج شهباز خان.
- ۱۰-۴-۵. پل های تاریخی
- ۱۳۰..... ۱-۱۰-۴-۵. پل کهنه کرمانشاه.
- ۱۳۰..... ۲-۱۰-۴-۵. پل ماهیدشت.
- ۱۳۱..... ۱۱-۴-۵. کاروانسرای ماهیدشت.
- ۵-۵. اماکن زیارتی
- ۱۳۱..... ۱-۵-۵. زیارتگاه چاه صاحب الزمان (عج).
- ۱۳۲..... ۲-۵-۵. زیارتگاه اویس القرنی.
- ۶-۵. بقاع متبرکه
- ۱۳۳..... ۱-۶-۵. بقعه سیده فاطمه (س).
- ۱۳۳..... ۲-۶-۵. بقعه امامزاده ابراهیم (ع).
- ۱۳۴..... ۳-۶-۵. بقعه امامزاده قاسم (یا امام).
- ۷-۵. زورخانه ها
- ۱۳۵..... ۱-۷-۵. زورخانه سنگ تراش ها.
- ۱۳۶..... ۲-۷-۵. زورخانه علمدار.
- ۱۳۷..... ۳-۷-۵. زورخانه حیدریه.
- ۱۳۸..... ۴-۷-۵. زورخانه شهید حائری زاده (هلال احمر).
- ۱۳۸..... ۵-۷-۵. زورخانه کانون بسیج.
- ۱۳۸..... ۶-۷-۵. زورخانه ایثارگران.
- ۱۳۹..... ۷-۷-۵. زورخانه بیژن.
- ۱۴۰..... ۸-۷-۵. زورخانه فردوسی.

- ۹-۷-۵. زورخانه کهن..... ۱۴۰
- ۱۰-۷-۵. زورخانه ثارالله (ع)..... ۱۴۱
- ۱۱-۷-۵. زورخانه امیرالمؤمنین (ع)..... ۱۴۱
- ۸-۵. موزه‌ها

- ۱-۸-۵. موزه مردم‌شناسی و پوشاک..... ۱۴۱
- ۲-۸-۵. موزه خط و کتابت..... ۱۴۲
- ۳-۸-۵. موزه پارینه‌سنگی..... ۱۴۲
- ۴-۸-۵. موزه ورزش..... ۱۴۳
- ۵-۸-۵. موزه سنگ‌های تاریخی..... ۱۴۴
- ۶-۸-۵. موزه صنایع دستی و هنرهای تجسمی..... ۱۴۴
- ۷-۸-۵. موزه تاریخ طبیعی دانشگاه رازی..... ۱۴۴
- ۸-۸-۵. موزه محیط‌زیست..... ۱۴۵
- ۹-۸-۵. موزه آموزش و پرورش..... ۱۴۶

۹-۵. مناطق و جاذبه‌های گردشگری

۱-۹-۵. باغ‌های تفننی، تفریحی

- ۱-۱-۹-۵. مجموعه تفریحی، توریستی باغ پرندگان صدف..... ۱۴۷
- ۲-۱-۹-۵. باغ نل‌های کرمانشاه..... ۱۴۸
- ۳-۱-۹-۵. آبشار زاگرس باغ گل..... ۱۴۹
- ۴-۱-۹-۵. باغ بلوط کرمانشاه..... ۱۵۰

۲-۹-۵. سراب‌ها، تالاب و سد

- ۱-۲-۹-۵. سراب خضر زنده..... ۱۵۰
- ۲-۲-۹-۵. سراب نیلوفر..... ۱۵۰
- ۳-۲-۹-۵. سراب یآوری..... ۱۵۱
- ۴-۲-۹-۵. سراب طاق‌بستان..... ۱۵۱
- ۵-۲-۹-۵. سراب قنبر..... ۱۵۲
- ۶-۲-۹-۵. تالاب هشیلان..... ۱۵۲
- ۷-۲-۹-۵. سد مخزنی گاوشان..... ۱۵۳

۱۰-۵. سایر جاذبه‌های گردشگری

۱۱-۵. جاذبه‌های فرهنگ عامه

- ۱-۱۱-۵. زبان و گویش..... ۱۵۴
- ۲-۱۱-۵. غذاهای محلی..... ۱۵۴
- ۳-۱۱-۵. آش عباسعلی..... ۱۵۵
- ۱۲-۵. محصولات کشاورزی..... ۱۵۶

مسیر سوم گردشگری

فصل ۶- شهرستان روانسر..... ۱۵۷

- ۱-۶. آب و هوا و موقعیت جغرافیایی..... ۱۵۹
- ۲-۶. وجه تسمیه شهرستان روانسر..... ۱۵۹
- ۳-۶. آثار تاریخی

- ۱-۳-۶. گور دخمه روانسر..... ۱۶۰
- ۲-۳-۶. سنگ مذبح..... ۱۶۱
- ۳-۳-۶. تپه موسی..... ۱۶۱

۴-۶. مناطق و جاذبه‌های گردشگری

۱-۴-۶. غارها

- ۱۶۱..... ۱-۴-۶. غار مرکولیان
- ۱۶۲..... ۲-۴-۶. مجموعه تفریحی، توریستی غار قوری قلعه
- ۲-۴-۶. سراب‌ها
- ۱۶۴..... ۱-۲-۴-۶. سراب روانسر
- ۱۶۵..... ۲-۲-۴-۶. سراب جابری
- ۵-۶. جاذبه‌های فرهنگ عامه
- ۱۶۵..... ۱-۵-۶. پوشش محلی
- ۱۶۵..... ۱-۱-۵-۶. اجزای لباس مردانه
- ۱۶۶..... ۲-۱-۵-۶. اجزای لباس زنانه
- ۱۶۶..... ۲-۵-۶. غذاهای محلی
- ۱۶۶..... ۳-۵-۶. زبان و گویش
- ۱۶۷..... ۶-۶. محصولات کشاورزی

فصل ۷- شهرستان جوانرود

- ۱۷۱..... ۱-۷. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی
- ۱۷۱..... ۲-۷. وجه تسمیه شهرستان جوانرود
- ۳-۷. آثار تاریخی
- ۱۷۲..... ۱-۳-۷. قلعه چنگیز خان
- ۱۷۲..... ۲-۳-۷. قلعه آلانی و نقاره خان
- ۱۷۲..... ۳-۳-۷. قلعه دوان
- ۱۷۲..... ۴-۳-۷. برج جوانرود

۴-۷. مناطق و جاذبه‌های گردشگری

۱-۴-۷. مناطق گردشگری

- ۱۷۳..... ۱-۱-۴-۷. منطقه تفریحی شروینه
- ۱۷۴..... ۲-۱-۴-۷. منطقه نمونه گردشگری سفید برگ
- ۲-۴-۷. سراب‌ها و چشمه
- ۱۷۵..... ۱-۲-۴-۷. غار و سراب کاوات
- ۱۷۶..... ۲-۲-۴-۷. سراب سرو
- ۱۷۶..... ۳-۲-۴-۷. چشمه میران
- ۱۷۶..... ۳-۴-۷. بارک و محله هلاتیه
- ۱۷۷..... ۴-۲-۷. بازار جوانرود
- ۵-۷. جاذبه‌های فرهنگ عامه

- ۱۷۷..... ۱-۵-۷. غذاهای محلی
- ۱۷۷..... ۲-۵-۷. زبان و گویش
- ۱۷۷..... ۶-۷. پوشش گیاهی
- ۱۷۸..... ۷-۷. محصولات کشاورزی

فصل ۸- شهرستان پاوه

- ۱۸۱..... ۱-۸. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی
- ۱۸۲..... ۲-۸. وجه تسمیه شهرستان پاوه و اورامانات
- ۳-۸. اماکن تاریخی، مذهبی

۱۸۲	۱-۳-۸. مسجد جامع پاوه.....
۱۸۳	۲-۳-۸. امامزاده سید عبدالله (کوسه هجیج).....
	۴-۸. مناطق و جاذبه‌های گردشگری، تفریحی
	۱-۴-۸. مناطق گردشگری
۱۸۴	۱-۱-۴-۸. روستا و منطقه گردشگری هجیج.....
۱۸۴	۲-۱-۴-۸. روستا و منطقه گردشگری شمشیر.....
۱۸۵	۳-۱-۴-۸. روستا و منطقه گردشگری خانقاه.....
۱۸۷	۴-۱-۴-۸. روستا و منطقه گردشگری نیروی.....
۱۸۸	۵-۱-۴-۸. روستا و منطقه گردشگری دشه.....
۱۸۹	۶-۱-۴-۸. نودشه.....
۱۹۰	۷-۱-۴-۸. نوسود.....
۱۹۱	۸-۱-۴-۸. باینگان.....
	۲-۴-۸. مناطق تفریحی
۱۹۲	۱-۲-۴-۸. منطقه تفریحی تفرگاه بیدمیری.....
۱۹۳	۲-۲-۴-۸. منطقه تفریحی چشمه هانه کوانه.....
۱۹۳	۳-۲-۴-۸. منطقه تفریحی دالانی.....
	۳-۴-۸. جاذبه‌های گردشگری
	۱-۳-۴-۸. سراب‌ها و بدخانه
۱۹۴	۱-۱-۳-۴-۸. سراب بل چشمه بل.....
۱۹۵	۲-۱-۳-۴-۸. سراب هولی.....
۱۹۵	۳-۱-۳-۴-۸. رودخانه سیروان.....
	۲-۳-۴-۸. آبشارها
۱۹۶	۱-۲-۳-۴-۸. آبشار پاوه.....
۱۹۶	۲-۲-۳-۴-۸. آبشار شولخه.....
۱۹۷	۳-۲-۳-۴-۸. آبشار دربر.....
۱۹۷	۳-۳-۴-۸. غار خالو حسین.....
۱۹۸	۴-۳-۴-۸. لاله‌های واژگون.....
۱۹۹	۵-۳-۴-۸. دره زیبای پاوه رود.....
۱۹۹	۵-۸. بازارچه مرزی شوشمی.....
۲۰۰	۶-۸. موزه مردم‌شناسی شهرستان پاوه.....
۲۰۰	۷-۸. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
	۸-۸. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۲۰۰	۱-۸-۸. غذاهای محلی.....
۲۰۰	۲-۸-۸. زبان و گویش.....
۲۰۰	۹-۸. پوشش گیاهی.....
۲۰۱	۱۰-۸. محصولات کشاورزی.....
۲۰۳	فصل ۹- شهرستان ثلاث باباجانی.....
۲۰۵	۱-۹. آب و هوا و موقعیت جغرافیایی.....
۲۰۶	۲-۹. وجه تسمیه شهرستان ثلاث باباجانی.....
	۳-۹. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
	۱-۲-۹. مناطق گردشگری

۲۰۶	۱-۱-۳-۹ منطقه گردشگری چشمه معدنی ریزه
۲۰۷	۲-۱-۳-۹ منطقه تفریحی میرآباد
۲۰۷	۳-۱-۳-۹ منطقه تفریحی دنگی
۲۰۸	۴-۱-۳-۹ منطقه تفریحی و زیبای سرپان تاریکه (شیخ صله)
	۲-۳-۹ آبشار و سراب ها
۲۰۹	۱-۲-۳-۹ آبشار شیخ صله
۲۰۹	۲-۲-۳-۹ منطقه گردشگری سراب مامیشان
۲۱۰	۳-۲-۳-۹ سراب بورنه (قلعه زنجیر)
۲۱۰	۴-۲-۳-۹ سراب و دشت هلول
۲۱۱	۳-۳-۹ رودخانه زمکان
۲۱۲	۴-۳-۹ مناظر اطراف مسیر جانرود به ثلاث
۲۱۲	۴-۹ بازارچه مرزی شیخ صله (صالح)
۲۱۲	۵-۹ سایر جاذبه های گردشگری
	۶-۹ جاذبه های فرهنگ عامه
۲۱۳	۱-۶-۹ پوشش محلی
۲۱۳	۲-۶-۹ غذاهای محل
۲۱۳	۳-۶-۹ دین و مذهب - زبان و گویش
۲۱۳	۷-۹ پوشش گیاهی
۲۱۴	۸-۹ محصولات کشاورزی
	مسیر چهارم گردشگری
۲۱۵	فصل ۱۰- شهرستان اسلام آباد غرب
۲۱۷	۱-۱۰ آب و هوا و موقعیت جغرافیایی
۲۱۷	۲-۱۰ وجه تسمیه شهرستان اسلام آباد غرب
	۳-۱۰ آثار تاریخی
	۱-۳-۱۰ آتشکده ها
۲۱۸	۱-۱-۳-۱۰ آتشکده شیان
۲۱۹	۲-۱-۳-۱۰ آتشکده پلنگرد
۲۱۹	۳-۱-۳-۱۰ آتشکده میل میله گه
۲۲۰	۲-۳-۱۰ تپه چغاگوانه
۲۲۱	۱-۲-۳-۱۰ قدمت آثار و عوامل تخریب
	۴-۱۰ مناطق و جاذبه های گردشگری
	۱-۴-۱۰ مناطق گردشگری
۲۲۲	۱-۱-۴-۱۰ حمیل
۲۲۲	۲-۱-۴-۱۰ روستای کندهر
۲۲۳	۳-۱-۴-۱۰ منطقه گردشگری میان تنگ منصوری
	۳-۴-۱۰ سراب ها
۲۲۴	۱-۲-۴-۱۰ منطقه گردشگری سراب شرف آباد
۲۲۴	۲-۲-۴-۱۰ سراب و تمد شیان
۲۲۵	۳-۲-۴-۱۰ روستای سراب هرسم
۲۲۵	۴-۲-۴-۱۰ سراب حمیل
۲۲۵	۵-۲-۴-۱۰ سراب سرنشور

- ۲۲۶..... ۱-۵-۱۰. بقعة امامزاده حسن (ع).....
- ۲۲۷..... ۲-۵-۱۰. بقعة امامزاده علی اکبر (ع).....
- ۲۲۷..... ۳-۵-۱۰. بقعة امامزاده قاضی الکیا (قاضی وند).....
- ۲۲۸..... ۶-۱۰. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
- ۷-۱۰. جاذبه‌های فرهنگ عامه
- ۲۲۹..... ۱-۷-۱۰. گروه‌های قومی، مذهبی، زبان و گویش.....
- ۲۲۹..... ۲-۷-۱۰. غذاهای محلی.....
- ۲۲۹..... ۳-۷-۱۰. پوشاک سنتی.....
- ۲۲۹..... ۴-۷-۱۰. ادبیات شفاهی.....
- ۲۳۰..... ۵-۷-۱۰. ترانه‌های کوچ کردن ایل.....
- ۲۳۰..... ۶-۷-۱۰. ضرب‌المثل‌ها.....
- ۲۳۱..... ۸-۱۰. محصولات کشاورزی.....

فصل ۱۱- شهرستان دالاهو..... ۲۳۳

- ۲۳۵..... ۱-۱۱. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی.....
- ۲۳۵..... ۲-۱۱. پیشینهٔ ریخی کردن غرب و وجه تسمیهٔ دالاهو.....
- ۳-۱۱. آثار تاریخی
- ۲۳۶..... ۱-۳-۱۱. مسجد عبدالله بن عمر.....
- ۲۳۷..... ۲-۳-۱۱. قلعهٔ یزدگرد.....
- ۲۳۷..... ۳-۳-۱۱. پل دروازه.....
- ۴-۳-۱۱. بناهای تاریخی
- ۲۳۸..... ۱-۴-۱۱. بنای جای دار.....
- ۲۳۸..... ۲-۴-۱۱. بنای آشپزخانه.....
- ۵-۳-۱۱. مقبره‌ها
- ۲۳۸..... ۱-۵-۳-۱۱. مقبرهٔ ابودجانه.....
- ۲۳۹..... ۲-۵-۳-۱۱. مقبرهٔ بابا یادگار.....
- ۴-۱۱. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
- ۲۳۹..... ۱-۴-۱۱. ریجاب.....
- ۲۴۰..... ۲-۴-۱۱. درهٔ زیبای ریجاب.....
- ۲۴۰..... ۳-۴-۱۱. گهواره.....
- ۴-۴-۱۱. روستاها
- ۲۴۱..... ۱-۴-۴-۱۱. روستای شالان.....
- ۲۴۳..... ۲-۴-۴-۱۱. روستای سرخه دیزم.....
- ۲۴۳..... ۳-۴-۴-۱۱. روستای حریر.....
- ۵-۴-۱۱. سراب‌ها
- ۲۴۳..... ۱-۵-۴-۱۱. سراب ریجاب.....
- ۲۴۴..... ۲-۵-۴-۱۱. سراب کرند.....
- ۶-۴-۱۱. سدها
- ۲۴۴..... ۱-۶-۴-۱۱. سد مخزنی آزادی.....
- ۲۴۵..... ۲-۶-۴-۱۱. سد مخزنی زمکان.....
- ۲۴۵..... ۷-۴-۱۱. موزهٔ مردم‌شناسی شهرستان دالاهو.....

۲۴۵.....	۱۱-۵. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
	۱۱-۶. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۲۴۵.....	۱۱-۶-۱. پوشش محلی.....
۲۴۶.....	۱۱-۶-۲. غذاهای محلی.....
۲۴۶.....	۱۱-۶-۳. زبان و گویش.....
۲۴۶.....	۱۱-۷. محصولات کشاورزی.....
۲۴۷.....	فصل ۱۲- شهرستان سرپل ذهاب.....
۲۴۹.....	۱۲-۱. آب و هوا و موقعیت جغرافیایی.....
۲۴۹.....	۱۲-۲. وجه تسمیه شهرستان سرپل ذهاب.....
	۱۲-۳. آثار تاریخی، مذهبی
	۱۲-۳-۱. نقش برجسته‌ها
۲۵۰.....	۱۲-۳-۱-۱. قوم لولویی و نقش برجسته آنوبانی نی.....
۲۵۱.....	۱۲-۳-۱-۲. نقش برجسته دوره اشکانی.....
۲۵۲.....	۱۲-۳-۲. گور دخمه دکان داوود.....
۲۵۳.....	۱۲-۳-۳. پاتاق (طاق گرا).....
۲۵۳.....	۱۲-۳-۳-۱. ویژگی‌های بنا.....
۲۵۴.....	۱۲-۳-۳-۲. کاربری و ناه نگاری.....
۲۵۵.....	۱۲-۳-۴. قلعه مریم (شکر بانو).....
۲۵۵.....	۱۲-۳-۵. زیج منیژه.....
۲۵۶.....	۱۲-۳-۶. بقعه احمد بن اسحاق (ع).....
	۱۲-۴. مناطق گردشگری
۲۵۷.....	۱۲-۴-۱. آبشار و منطقه گردشگری پیران.....
۲۵۸.....	۱۲-۴-۲. منطقه گردشگری تنگ حمام.....
۲۵۹.....	۱۲-۴-۳. منطقه گردشگری سراب گرم.....
۲۵۹.....	۱۲-۵. بازارچه مرزی تبلیه کوه.....
۲۶۰.....	۱۲-۶. سایر جاذبه‌های گردشگری.....
	۱۲-۷. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۲۶۰.....	۱۲-۷-۱. غذاهای محلی.....
۲۶۰.....	۱۲-۷-۲. زبان و گویش.....
۲۶۰.....	۱۲-۸. پوشش گیاهی.....
۲۶۱.....	۱۲-۹. محصولات کشاورزی.....
۲۶۳.....	فصل ۱۳- شهرستان گیلان غرب.....
۲۶۵.....	۱۳-۱. آب و هوا و موقعیت جغرافیایی.....
۲۶۵.....	۱۳-۲. وجه تسمیه شهرستان گیلان غرب.....
	۱۳-۳. آثار تاریخی و مذهبی
۲۶۶.....	۱۳-۳-۱. گور دخمه دیر.....
۲۶۶.....	۱۳-۳-۲. آتشکده حسن زوردار.....
۲۶۷.....	۱۳-۳-۳. تپه باستانی قلاء.....
۲۶۸.....	۱۳-۴. قدمگاه حضرت سلیمان ابن داوود (ع).....
	۱۳-۴. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
	۱۳-۴-۱. مناطق گردشگری

۲۶۸.....	۱-۱-۴-۱۳. منطقه گردشگری سراب مورت.
۲۶۹.....	۲-۱-۴-۱۳. روستا و منطقه گردشگری گلین.
۲۷۰.....	۲-۴-۱۳. سرمست (گوارور).....
	۳-۴-۱۳. سدها
۲۷۱.....	۱-۳-۴-۱۳. سد مخزنی گیلان غرب.
۲۷۲.....	۲-۳-۴-۱۳. سد سراب گیلان غرب (دایک).
۲۷۳.....	۳-۳-۴-۱۳. سد مخزنی زاگرس.
۲۷۳.....	۵-۱۳. سایر جاذبه‌های گردشگری.
	۶-۱۳. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۲۷۳.....	۱-۶-۱۳. غذاهای محلی.
۲۷۳.....	۲-۶-۱۳. زبان و گویش.
۲۷۴.....	۷-۱۳. پوشش گیاهی.
۲۷۴.....	۸-۱۳. محصولات کشاورزی.
۲۷۵.....	فصل ۱۴- شهرستان قصر شیرین.
۲۷۷.....	۱-۱۴. آب‌وهوا و موقعیت جغرافیایی.
۲۶۹.....	۲-۱۴. وجه تسمیه شهر منتان قصر شیرین.
	۳-۱۴. آثار تاریخی
۲۷۸.....	۱-۳-۱۴. آتشکده چهار قی.
۲۷۹.....	۲-۳-۱۴. کاخ خسرو.
۲۷۹.....	۳-۳-۱۴. گنبد صوفی.
۲۸۰.....	۴-۳-۱۴. کاروانسرای شاه‌عباسی.
	۴-۱۴. مناطق و جاذبه‌های گردشگری
۲۸۱.....	۱-۴-۱۴. منطقه گردشگری نخلستان قصر شیرین.
۲۸۱.....	۲-۴-۱۴. سومار.
۲۸۲.....	۳-۴-۱۴. رودخانه کنگاکوش.
۲۸۳.....	۴-۴-۱۴. موزه مردم‌شناسی شهرستان قصر شیرین.
	۵-۱۴. گمرک و پایانه مرزی
۲۸۳.....	۱-۵-۱۴. گمرک و پایانه مرزی خسروی.
۲۸۳.....	۲-۵-۱۴. گمرک و پایانه مرزی پرویز خان.
۲۸۴.....	۳-۵-۱۴. بازارچه مرزی سومار.
۲۸۴.....	۶-۱۴. سایر جاذبه‌های گردشگری.
	۷-۱۴. جاذبه‌های فرهنگ عامه
۲۸۴.....	۱-۷-۱۴. غذاهای محلی.
۲۸۴.....	۲-۷-۱۴. زبان و گویش.
۲۸۵.....	۸-۱۴. پوشش گیاهی.
۲۸۶.....	۹-۱۴. محصولات کشاورزی.
۲۸۷.....	فصل ۱۵- مناطق گردشگری محیط زیست استان کرمانشاه.
	۱-۱۵. مناطق حفاظت‌شده
۲۸۹.....	۱-۱-۱۵. منطقه حفاظت‌شده بیستون.
۲۹۰.....	۱-۱-۱-۱۵. راه‌های دسترسی به منطقه.
۲۹۰.....	۲-۱-۱-۱۵. گونه‌های جانوری حمایت‌شده.

۲۹۰	۳-۱-۱-۱۵. سوسمار عجیب کرمانشاهی
۲۹۰	۲-۱-۱۵. منطقه حفاظت شده بوزین و مرخیل
۲۹۱	۱-۲-۱-۱۵. راه های دسترسی
۲۹۱	۲-۲-۱-۱۵. گونه های جانوری در معرض خطر
۲۹۱	۳-۱-۱۵. منطقه حفاظت شده قلاج
۲۹۲	۱-۳-۱-۱۵. راه های دسترسی
۲۹۲	۲-۱۵. پناهگاه حیات وحش بیستون
۲۹۳	۱-۲-۱۵. راه های دسترسی
۲۹۳	۲-۲-۱۵. گونه های جانوری حمایت شده
	۳-۱۵. آثار طبیعی، ملی
۲۹۳	۱-۳-۱۵. اثر طبیعی، ملی غار قوری قلعه
۲۹۴	۱-۱-۳-۱۵. راه دسترسی
۲۹۴	۲-۳-۱۵. اثر طبیعی، ملی غار پراو
	۴-۱۵. مناطق شکار و تیراندازی ممنوع
۲۹۵	۱-۴-۱۵. منطقه شکار و تیراندازی ممنوع تالاب هشیلان
۲۹۶	۲-۴-۱۵. منطقه شکار و تیراندازی ممنوع قراویز
۲۹۶	۱-۲-۴-۱۵. راه های دسترسی
۲۹۶	۳-۴-۱۵. منطقه شکار و تیراندازی ممنوع زرد
۲۹۷	۱-۳-۴-۱۵. راه دسترسی
۲۹۷	۴-۴-۱۵. منطقه شکار و تیراندازی ممنوع امرله ر دالاخانی
	۵-۱۵. گونه های جانوری استان کرمانشاه
۲۹۸	۱-۵-۱۵. دوزیستان
۲۹۸	۲-۵-۱۵. پستانداران
۳۰۰	۳-۵-۱۵. خزندگان
۳۰۱	۴-۵-۱۵. پرندگان
	۶-۱۵. گونه های جانوری حمایت شده و حفاظت شده
۳۰۱	۱-۶-۱۵. خزندگان
۳۰۱	۲-۶-۱۵. پستانداران
۳۰۱	۳-۶-۱۵. پرندگان
۳۰۱	۴-۶-۱۵. ماهیان حمایت شده
	۷-۱۵. گونه های جانوری در معرض خطر انقراض
۳۰۲	۱-۷-۱۵. پرندگان
۳۰۲	۸-۱۵. گونه های گیاهی استان کرمانشاه
۳۰۳	فصل ۱۶- مناطق گردشگری جنگی و عملیاتی استان کرمانشاه
	۱-۱۶. مناطق جنگی
۳۰۵	۱-۱-۱۶. شهرستان کرمانشاه
۳۰۶	۱-۱-۱-۱۶. پالایشگاه نفت کرمانشاه
۳۰۷	۲-۱-۱-۱۶. دبستان شهدای کرمانشاه
۳۰۸	۳-۱-۱-۱۶. مسجد المهدی (ع)
۳۰۸	۴-۱-۱-۱۶. مسجد جامع کرمانشاه
۳۰۹	۵-۱-۱-۱۶. نقش شهید محراب آیت الله حاج شیخ عطاء الله اشرفی اصفهانی (ره) در دوران دفاع مقدس

۳۱۰.....	۱۶-۱-۱-۶. نقش روحانیون مبارز کرمانشاه.....
۳۱۱.....	۱۶-۱-۱-۷. نقش سردار شهید سید محمد سعید جعفری کرمانشاهی (اولین فرمانده سپاه کرمانشاه).....
۳۱۶.....	۱۶-۱-۱-۸. مزار شهدای شهر کرمانشاه (باغ فردوس).....
۳۱۷.....	۱۶-۱-۱-۹. حرم شهدای گمنام شهر کرمانشاه.....
۳۱۹.....	۱۶-۱-۱-۱۰. موزه و گنجینه شهدا.....
۳۱۹.....	۱۶-۱-۱-۱۱. موزه دفاع مقدس.....
۳۱۹.....	۱۶-۱-۱-۱۲. یادمان عملیات غرور آفرین مرصاد (روز ملی کرمانشاه و اسلام آباد غرب).....
۳۲۰.....	۱۶-۱-۲. شهرستان اسلام آباد غرب.....
۳۲۱.....	۱۶-۱-۲-۱. تپه نور الشهداء.....
۳۲۱.....	۱۶-۱-۲-۲. یادگان الله اکبر.....
۳۲۲.....	۱۶-۱-۲-۳. بیمارستان امام خمینی (ره).....
۳۲۳.....	۱۶-۱-۲-۴. تنگ حسن آباد.....
۳۲۴.....	۱۶-۱-۲-۵. فرودگاه شهید خلیان رضا نژاد رضایی.....
۳۲۴.....	۱۶-۱-۲-۶. نقش شهید خلیان رضا نژاد رضایی در دوران دفاع مقدس.....
۳۲۴.....	۱۶-۱-۲-۷. کارخانه تند آه لام آباد و یادمان مقاومت.....
۳۲۵.....	۱۶-۱-۳. شهرستان پاوه.....
۳۲۵.....	۱۶-۱-۳-۱. سپاه پاسداران انقلاب اسلامی پاوه.....
۳۲۶.....	۱۶-۱-۳-۲. پاسگاه ژاندار ری پاوه.....
۳۲۷.....	۱۶-۱-۳-۳. نقش سردار شهید بیتا سبائی (ره) در حماسه شهر پاوه.....
۳۲۸.....	۱۶-۱-۳-۴. محل سقوط بالگرد مونیرو.....
۳۲۸.....	۱۶-۱-۳-۵. گلزار و یادمان شهدای پاوه.....
۳۲۹.....	۱۶-۱-۳-۶. بیمارستان پاوه.....
۳۲۹.....	۱۶-۱-۳-۷. نو سود.....
۳۳۰.....	۱۶-۱-۳-۸. نودشه.....
۳۳۰.....	۱۶-۱-۳-۹. باینگان.....
۳۳۱.....	۱۶-۱-۳-۱۰. ارتفاعات نیرو، نودشه و کله تنگ.....
۳۳۱.....	۱۶-۱-۳-۱۱. رودخانه سیروان و پل دو آب.....
۳۳۱.....	۱۶-۱-۳-۱۲. کوسه هجیح.....
۳۳۲.....	۱۶-۱-۳-۱۳. قوری قلعه.....
۳۳۲.....	۱۶-۱-۳-۱۴. خانقاه.....
۳۳۳.....	۱۶-۱-۳-۱۵. نجار.....
۳۳۴.....	۱۶-۱-۴. شهرستان ثلاث باباجانی.....
۳۳۴.....	۱۶-۱-۴-۱. تازه آباد.....
۳۳۶.....	۱۶-۱-۴-۲. ازگله.....
۳۳۶.....	۱۶-۱-۴-۳. تپه و دره شهدای دشت ذهاب.....
۳۳۷.....	۱۶-۱-۴-۴. بمو.....
۳۳۷.....	۱۶-۱-۴-۵. پاسگاه و تنگ باووسی.....
۳۳۸.....	۱۶-۱-۴-۶. تپله کوه.....
۳۳۸.....	۱۶-۱-۴-۷. شیخ صله (روز ثلاث باباجانی، روانسر و جوانرود).....
۳۳۹.....	۱۶-۱-۴-۸. درمانگاه صحرایی شیخ صله (رجبی).....
۳۴۰.....	۱۶-۱-۵. شهرستان جوانرود.....

۳۴۰	۱-۵-۱-۱۶ شهر جوانرود.
۳۴۱	۱-۵-۱-۱۶ پاسگاه مرزی دروله.
۳۴۲	۱-۵-۱-۱۶ منطقه عملیاتی تحریر القدس.
۳۴۳	۱-۶-۱-۱۶ شهرستان دالاهو.
۳۴۳	۱-۶-۱-۱۶ کردند.
۳۴۳	۱-۶-۱-۱۶ بان زرده و نسار دیره (روز دالاهو).
۳۴۵	۱-۶-۱-۱۶ شهرستان سرپل ذهاب.
۳۴۵	۱-۶-۱-۱۶ تنگه کل داوود.
۳۴۶	۱-۶-۱-۱۶ گردنه پاتاق.
۳۴۶	۱-۶-۱-۱۶ دشت ذهاب.
۳۴۷	۱-۶-۱-۱۶ پادگان ابوذر.
۳۴۸	۱-۶-۱-۱۶ یادمان شهدای گمنام پادگان ابوذر.
۳۴۸	۱-۶-۱-۱۶ کوره موش (یادمان شهید شیروودی).
۳۴۹	۱-۶-۱-۱۶ نقش امیر سرافراز ارتش اسلام، شهید سرلشکر خلیان علی اکبر شیروودی در منطقه سرپل ذهاب.
۳۵۰	۱-۶-۱-۱۶ تپه مجاهد.
۳۵۰	۱-۶-۱-۱۶ افشار آباد.
۳۵۰	۱-۶-۱-۱۶ نقش شهید سعید محسن گلاب بخش (معروف به محسن چریک) در آزادسازی ارتفاعات افشار آباد.
۳۵۱	۱-۶-۱-۱۶ ارتفاعات بازی دراز (روز سار).
۳۵۲	۱-۶-۱-۱۶ یادمان عملیات بازی دراز.
۳۵۲	۱-۶-۱-۱۶ نقش سرلشکر شهید حسین ادبانی در عملیات بازی دراز.
۳۵۳	۱-۶-۱-۱۶ غار شهید فتحنایی.
۳۵۴	۱-۶-۱-۱۶ یادمان شهدای عملیات کربلای ۹ و شهید امیر سرلشکر محمد وقایی.
۳۵۴	۱-۶-۱-۱۶ حرم احمد ابن اسحاق و مزار شهدا.
۳۵۵	۱-۶-۱-۱۶ سراب گرم و سواره شهادت.
۳۵۶	۱-۶-۱-۱۶ منطقه عملیاتی پاتاق - ریجاب.
۳۵۷	۱-۶-۱-۱۶ چهارراه قره بلاغ.
۳۵۷	۱-۶-۱-۱۶ شهرستان سنقر و کلیایی.
۳۵۸	۱-۶-۱-۱۶ شهرستان قصر شیرین.
۳۵۹	۱-۶-۱-۱۶ بیمارستان تخریب شده قصر شیرین.
۳۵۹	۱-۶-۱-۱۶ پرویز خان.
۳۶۰	۱-۶-۱-۱۶ خسروی.
۳۶۰	۱-۶-۱-۱۶ تنگ و جم امام حسن (ع).
۳۶۱	۱-۶-۱-۱۶ بابا هادی.
۳۶۱	۱-۶-۱-۱۶ جبهه روح الله.
۳۶۲	۱-۶-۱-۱۶ مسجد جامع، یادمان مقاومت و ستاد معراج شهدای قصر شیرین.
۳۶۳	۱-۶-۱-۱۶ سومار.
۳۶۳	۱-۶-۱-۱۶ سارات.
۳۶۴	۱-۶-۱-۱۶ کله قندی، کله جوب.
۳۶۴	۱-۶-۱-۱۶ امامزاده سید علی سومار.
۳۶۴	۱-۶-۱-۱۶ یادمان شهدای گمنام سومار.
۳۶۴	۱-۶-۱-۱۶ تنگ میان تنگ.

۳۶۵.....	۱۶-۱-۹-۱۴. کله شوان (گیسکه).....
۳۶۵.....	۱۶-۱-۹-۱۵. بیمارستان صحرایی شهید هجرتی سومار.....
۳۶۵.....	۱۶-۱-۹-۱۶. مشهد شهدای بمباران خونین سومار.....
۳۶۶.....	۱۶-۱-۹-۱۷. نفت شهر.....
۳۶۶.....	۱۶-۱-۹-۱۸. ارتفاع سان واپا.....
۳۶۷.....	۱۶-۱-۱۰-۱۰. شهرستان گیلان غرب.....
۳۶۸.....	۱۶-۱-۱۰-۱۱. نقش امیر سرلشکر خلبان شهید سعد الله داور زاده در دوران دفاع مقدس.....
۳۶۸.....	۱۶-۱-۱۰-۲. تنگ حاجیان.....
۳۶۹.....	۱۶-۱-۱۰-۳. نقش شهید علی اصغر وصالی تهرانی فرد در دوران دفاع مقدس.....
۳۷۱.....	۱۶-۱-۱۰-۴. گور سفید.....
۳۷۱.....	۱۶-۱-۱۰-۵. شیر زن ایران (خانم فرنگیس حیدر پور).....
۳۷۲.....	۱۶-۱-۱۰-۶. شیا کوه.....
۳۷۲.....	۱۶-۱-۱۰-۷. چغالوند.....
۳۷۳.....	۱۶-۱-۱۰-۸. قرارگاه کاسه گران.....
۳۷۳.....	۱۶-۱-۱۰-۹. آوزین.....
۳۷۵.....	۱۶-۱-۱۰-۱۰. تخته ها- خاسم آباد و کورک.....
۳۷۵.....	۱۶-۱-۱۰-۱۱. تپه بلاع.....
	۲-۱۶. مناطق عملیاتی.....
	۱۶-۲-۱. شمال استان کرمانشاه.....
۳۷۶.....	۱۶-۲-۱-۱. عملیات روح الله.....
۳۷۶.....	۱۶-۲-۱-۲. عملیات محمد رسول الله (ص).....
۳۷۷.....	۱۶-۲-۱-۳. عملیات والفجر ۱۰.....
۳۷۷.....	۱۶-۲-۱-۴. عملیات بیت المقدس ۴.....
	۱۶-۲-۲. منطقه میانی سربل ذهاب.....
۳۷۸.....	۱۶-۲-۲-۱. عملیات سید صادق و کلینه (۱).....
۳۷۹.....	۱۶-۲-۲-۲. عملیات سید صادق و کلینه (۲).....
۳۸۰.....	۱۶-۲-۲-۳. عملیات آفندی بازی دراز.....
۳۸۱.....	۱۶-۲-۲-۴. عملیات رجائی و باهنر.....
	۱۶-۲-۳. منطقه گیلان غرب.....
۳۸۲.....	۱۶-۳-۱. عملیات تنگ حاجیان.....
۳۸۳.....	۱۶-۳-۲. عملیات چغالوند.....
۳۸۴.....	۱۶-۳-۳. عملیات مطلع الفجر.....
	۱۶-۳-۴. جنوب استان کرمانشاه.....
۳۸۴.....	۱۶-۴-۱. عملیات عاشورا.....
۳۸۵.....	۱۶-۴-۲. عملیات مسلم بن عقیل.....
۳۸۶.....	۱۶-۴-۳. نقش سرلشکر شهید یحیی شمشادیان در دوران دفاع مقدس.....
۳۸۷.....	۱۶-۴-۴. عملیات کربلای ۶.....
۳۸۷.....	۱۶-۴-۵. عملیات مرصاد.....
۳۸۸.....	۱۶-۴-۶. خاطره شهید امیر سپهبد علی صیاد شیرازی از عملیات مرصاد.....
۳۹۰.....	۱۶-۳. آمار تجاوز هوایی و بمباران شهرهای استان کرمانشاه.....
۳۹۰.....	۱۶-۴. آمار شهدا و ایثارگران استان کرمانشاه.....

فصل ۱۷- گردشگری سلامت در استان کرمانشاه.....	۳۹۱
مقدمه.....	۳۹۳
۱-۱۷. مراکز آموزشی، درمانی و تحقیقاتی.....	۳۹۳
۲-۱۷. درمانگاه‌ها.....	۳۹۴
۳-۱۷. پزشکان متخصص.....	۳۹۵
۴-۱۷. پزشکان فوق تخصص.....	۴۰۲
۵-۱۷. مراکز رادیولوژی و سونوگرافی.....	۴۰۵
۶-۱۷. مراکز سنگ‌شکن، ام آر آی (MRI)، اسکن ایزوتوپ و رادیوتراپی.....	۴۰۵
۷-۱۷. مراکز فیزیوتراپی.....	۴۰۶
۸-۱۷. آزمایشگاه.....	۴۰۶
۹-۱۷. داروخانه‌های شبانه‌روزی.....	۴۰۷
فصل ۱۸- صنایع دستی و سوغات‌های استان کرمانشاه.....	۴۰۹
مقدمه.....	۴۱۱
۱-۱۸. صنایع دستی.....	
۱-۱-۱۸. سراجی (مصنوعات چرم).....	۴۱۱
۲-۱-۱۸. ساخت سازهای سنتی.....	۴۱۲
۳-۱-۱۸. ابزارآلات فلزی.....	۴۱۲
۴-۱-۱۸. چیمغ بافی.....	۴۱۳
۵-۱-۱۸. قلم‌زنی.....	۴۱۳
۶-۱-۱۸. نمدمالی.....	۴۱۴
۷-۱-۱۸. گیوه‌بافی.....	۴۱۴
۸-۱-۱۸. گلیم‌بافی.....	۴۱۵
۹-۱-۱۸. جاجیم‌بافی.....	۴۱۶
۱۰-۱-۱۸. قالی سنقر.....	۴۱۷
۱۱-۱-۱۸. گلیم هرسین.....	۴۱۷
۱۲-۱-۱۸. مرس بافی.....	۴۱۸
۱۳-۱-۱۸. منبت‌کاری.....	۴۱۹
۱۴-۱-۱۸. تراش سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی.....	۴۱۹
۱۵-۱-۱۸. البسه محلی.....	۴۲۰
۱۶-۱-۱۸. بافتنی‌های سنتی.....	۴۲۱
۱۷-۱-۱۸. رنگرزی سنتی.....	۴۲۱
۱۸-۱-۱۸. سبدهافی.....	۴۲۲
۲-۱۸. سوغات‌ها.....	
۱-۲-۱۸. نان برنجی.....	۴۲۲
۲-۲-۱۸. کاک.....	۴۲۳
۳-۲-۱۸. روغن حیوانی کرمانشاهی.....	۴۲۴
۴-۲-۱۸. بزی.....	۴۲۴
۵-۲-۱۸. نان شکری.....	۴۲۵
۶-۲-۱۸. نان خرمائی.....	۴۲۶
۷-۲-۱۸. ترخینه.....	۴۲۶
۸-۲-۱۸. رب انار پاوم.....	۴۲۷

۴۲۸.....	۱۸-۲-۹. تخمه آفتابگردان سنقر.....
۴۲۸.....	۱۸-۲-۱۰. انجیر ریجاب.....
۴۲۹.....	۱۸-۲-۱۱. خرماي قصر شیرين.....
.....	۱۸-۳-۳. فروشگاه‌های صنایع دستی، سوغات‌ها و کارگاه تولیدی
۴۳۰.....	۱۸-۳-۱. شهرستان کرمانشاه.....
۴۳۱.....	۱۸-۳-۲. سایر شهرستان‌ها.....
۴۳۳.....	فصل ۱۹- مراکز اقامتی، خدماتی و تلفن‌های ضروری استان کرمانشاه.....
۴۳۵.....	۱۹-۱. شهرستان کنگاور.....
۴۳۹.....	۱۹-۲. شهرستان صحنه.....
۴۴۲.....	۱۹-۳. شهرستان سنقر و کلیایی.....
۴۴۶.....	۱۹-۴. شهرستان هرسین.....
۴۵۱.....	۱۹-۵. شهرستان کرمانشاه.....
۴۷۹.....	۱۹-۶. شهرستان روانسر.....
۴۸۲.....	۱۹-۷. شهرستان جواهرود.....
۴۸۵.....	۱۹-۸. شهرستان پاوه.....
۴۸۹.....	۱۹-۹. شهرستان ثلاث بابائین.....
۴۹۱.....	۱۹-۱۰. شهرستان اسلام‌آباد غرب.....
۴۹۶.....	۱۹-۱۱. شهرستان دالاهو.....
۴۹۸.....	۱۹-۱۲. شهرستان سرپل ذهاب.....
۵۰۱.....	۱۹-۱۳. شهرستان گیلان غرب.....
۵۰۴.....	۱۹-۱۴. شهرستان قصر شیرین.....
۵۰۷.....	فصل ۲۰- پیوست‌ها.....
۵۰۹.....	پیوست ۲۰-۱. استان کرمانشاه، مسیر اصلی ورود و خروج راه‌های ارتباطی (ع) به کربلای معلی.....
۵۱۰.....	پیوست ۲۰-۲. ورزش پاراگلایدر در استان کرمانشاه.....
۵۱۱.....	پیوست ۲۰-۳. ورزش باستانی زوران در استان کرمانشاه.....
۵۱۲.....	پیوست ۲۰-۴. جشنوارهٔ صخره‌نوردی بیستون.....
۵۱۳.....	پیوست ۲۰-۵. مشخصات مجتمع‌های خدمات، رفاهی بین‌راهی استان کرمانشاه.....
۵۱۴.....	پیوست ۲۰-۶. جدول مسافت شهرهای استان کرمانشاه.....
۵۱۵.....	فصل ۲۱- نقشه‌ها.....
۵۱۷.....	نقشهٔ ۲۱-۱. راهنمای شهر کرمانشاه.....
۵۱۸.....	نقشهٔ ۲۱-۲. راهنمای استان کرمانشاه.....
۵۱۹.....	نقشهٔ ۲۱-۳. راهنمای جامع استان کرمانشاه.....
.....	فهرست منابع و مآخذ
۵۲۱.....	فصل گردشگری شهرستان‌ها و صنایع دستی.....
۵۲۳.....	فصل گردشگری دفاع مقدس.....

ایران، این سرزمین پرگهر و مهد تمدن، نشانی از عشق و جاودانی دارد و در این میان کرمانشاه، سرزمین عشق، دلاوری و صلابت، سند افتخار ماست. سند افتخار مردمی که چونان زاگرس استوار و پابرجا در مقابل پستی‌ها و بلندی‌ها ایستاده‌اند و در برابر حوادث تاریخی اصالت و تمدن خود را حفظ کرده‌اند. کرمانشاه، با چشم اندازه‌های بدیع، کوه‌های سر به فلک کشیده، سراب‌های پرآب، رودهای خروشان، غارهای اعجاب‌انگیز، طبیعت بکر، آثار تاریخی فراوان و... هم چون نگینی در غرب کشور می‌درخشد.

استان کرمانشاه با وسعتی برابر با $24434/25$ کیلومتر مربع در غرب ایران واقع شده و بین 32 درجه و 42 دقیقه تا 35 درجه و 17 دقیقه عرض شمالی و 45 درجه و 24 دقیقه تا 48 درجه و 6 دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است. این استان حدود $1/45$ درصد از مساحت کل کشور را دارا هست. محدوده سیاسی این استان از شمال با استان کردستان، از جنوب با استان‌های لرستان، ایلام، از شرق با استان همدان و از غرب با کشور عراق هم‌جوار است. به‌طوری‌که بیش از 330 کیلومتر مرز مشترک با این کشور دارد^۱ و ارتفاع آن از سطح دریا 1200 متر است.

جغرافیای استان کرمانشاه

آب‌وهوا

با توجه به نظریات هواشناسان و بر اساس آن، های جوی ثبت‌شده سالیانه و تجربیات محلی، استان کرمانشاه دارای آب‌وهوای گرمسیری است. سایر نقاط استان از نظر آب‌وهوا، تحت تأثیر عوامل اصلی و فرعی دیگری هست که اوضاع اقلیمی این ناحیه را به وجود می‌آورد از جمله عوامل اصلی عبارت‌اند از: ۱. وجود عبور جریان مدیترانه‌ای که عامل اصلی بارندگی در استان کرمانشاه هست. ۲. ارتفاعات این استان که در مقابل جریان‌های مرطوب غربی قرار گرفته و معمولاً دامنه‌های این کوهستان‌ها خصوصاً دامنه‌های رو به غرب دارای رطوبت بیشتر و دامنه‌های رو به شرق خشک‌تر و دارای نزولات جوی کمتر است.

مقدار بارندگی در مناطق مختلف برحسب ارتفاع، تفاوت‌هایی دارد، چنانکه دشت‌های محصور داخلی و برخی از جلگه‌ها دارای بارندگی کمتر و در مناطق مرتفع معمولاً دارای بارندگی بیشتر هست. سالیانه، علاوه بر آذرماه آغاز و تا اسفندماه ادامه می‌یابد. در مناطق کوهستانی برف چندین ماه از سال در ارتفاعات باقی می‌ماند و درجه حرارت، تا 15 درجه سانتی‌گراد پایین می‌آید. فصل زمستان در این مناطق طولانی است که با بهاری کوتاه به تابستان متصل می‌شود.

آب‌وهوای استان کرمانشاه از رژیم مرطوب مدیترانه‌ای و دارای میانگین بارندگی سالیانه 180 میلی‌متر برخوردار می‌باشد که با توجه به طبقه‌بندی اقلیمی کوپن، استان کرمانشاه دارای چهار اقلیم متفاوت به شرح ذیل است:

۱. زمستان ملایم و تابستان گرم و خشک.

۲. زمستان سرد و تابستان خنک.

۳. نیمه‌خشک و استپی خنک.

۴. نیمه‌خشک و استپی گرم.

بنابراین استان کرمانشاه به سبب موقعیت جغرافیایی و قرار گرفتن در میان رشته‌کوه‌های زاگرس، از آب‌وهوای متنوعی برخوردار است؛ تا جایی که آن را استان چهارفصل می‌نامند. به‌طور کلی استان کرمانشاه را بر اساس دما، بارش و ناهمواری می‌توان به سه منطقه آب‌وهوایی تقسیم کرد:

الف) منطقه سردسیر: این نوع آب‌وهوا در مناطق مرتفع استان مشاهده می‌شود. بخش‌هایی از شهرستان‌های کنگاور، سنقر، پاوه، جوانرود و همچنین بخش‌هایی از ثلاث باباجانی از این نوع آب‌وهوا برخوردارند. تابستان‌های ملایم تا گرم و زمستان‌های

۱. کرمانشاه در جنگ، مؤلف: یزدان یور جباری - انتشارات بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس، چاپ: ۱۳۹۲، ص: ۱۹.

سرد تا خیلی سرد، از مهم ترین ویژگی های این نوع آب و هوا هست. میانگین دمای تابستان و زمستان این منطقه به ترتیب ۶/۲۶ و ۴/۳ درجه سانتی گراد است و میانگین بارش ۸۳۵ میلی متر که بیشتر آن به صورت برف است.

ب) منطقه گرمسیر: اراضی پست واقع در غرب استان، شامل: قصر شیرین، سومار، سرپل ذهاب و گیلان غرب از مناطق گرمسیری استان کرمانشاه به شمار می رود. ارتفاع کم و استقرار در مجاورت بیابان های خشک عراق از عوامل مؤثر در گرم بودن این منطقه است. از ویژگی های این آب و هوا، تابستان های بسیار گرم و زمستان های ملایم می باشد. میانگین دمای تابستان و زمستان این منطقه آب و هوایی به ترتیب ۵/۳۲ و ۱۱ درجه سانتی گراد است. این منطقه به طور میانگین ۳۸۵ میلی متر بارش دارد و برف به ندرت در این منطقه آب و هوایی مشاهده می شود.

پ) منطقه معتدل: مناطقی که در حفاصل دو منطقه گرمسیری غرب و سردسیری شرق و شمال استان کرمانشاه قرار دارند، دارای زمستان های ملایم تا سرد و تابستان های گرم هستند. میانگین دمای تابستان و زمستان این منطقه به ترتیب ۱/۲۶ و ۱/۴ درجه سانتی گراد و میانگین ۴۴۱ میلی متر است. بخش اعظم شهرستان های کرمانشاه، اسلام آباد غرب، روانسر، صحنه، هرسین و بخشی از دالاهو در این منطقه آب و هوایی قرار گرفته اند.

موقع نقشه اقلیم استان کرمانشاه

ناهمواری ها

استان کرمانشاه منطقه ای است، نیمه کوهستانی که بخش از سلسله جبال عظیم زاگرس قسمت عمده این استان را پوشانیده است. تنها در بخش هایی از دامنه های کم شیب این کوهستان دره ای عریض، زمین های کم ارتفاع و جلگه های آبرفتی مشاهده می شود. به طور کلی ناهمواری های استان کرمانشاه از لحاظ ساختاری و شکل ظاهری زمین به سه گروه کوه، دشت و تپه ماهور تقسیم می شود.

کوه های استان جز رشته کوه طولانی زاگرس اند و برخلاف کوه های کردستان که دارای شکل معینی نیستند کوه های استان کرمانشاه موازی یکدیگر و تقریباً در جهت شمال غربی به جنوب شرقی قرار گرفته اند. رخنه از این کوه ها نسبت به خطوط مرزی به طور حایل قرار گرفته و در نتیجه دره های آن ها تا خاک عراق امتداد داشته است.

تصویر ۲. نقشه ناهمواری های استان کرمانشاه